

portionem vasorum excedentem & superantem, impedimentum esse motus progressivi, quo impedito, secretionum negotium impeditur, & discrasia humorum producitur: ita ex altera parte facile quisque deprehendet, humorum discrasiam non minus motus impeditioris causam fieri posse. Quid enim, quaeso, ex falsa corruptione, lymphæ v. gr. & feri, præter lentorem & muciditatem utriusque producitur? Lentore autem inducto, motus progressivus retardatur, reliquæ impuritates augentur, & totum secretionum & excretionum negotium sufflaminatur. Si autem discrasia sulphurea urgeat, nil nisi motus orgasmici, expansorii, congestorii, & eluctatorii inde oriri possunt.

CAPUT IX.

DE

LÆSIONIBUS MOTUUM IN GENERE.

I.

Motuum læsiones, de quibus hic sermo est, fundamentum suum habent in partium solidarum alteratione morbosa.

SCHOL.

Quemadmodum enim in antecedente capite læsiones humorum, vel partium fluidarum in genere, indicavimus, ita tractationis ordo postulat, ut illas quoque læsiones generatim indigitemus, quæ partes solidas præcipue respiciunt; & quoniam solidæ partes motuum instrumentum constituunt, horumque læsiones aut alterationes maxime in sensus incurrunr, motuum læsiones aut morbi nominari merentur.

II.

Consideramus autem hic illas motuum alterationes morbosas, quæ intrinsecam causam, a principii morventis erroribus dependentem, agnoscunt, & tanquam horum effectus, in partes solidas

lidas redundantes, atque per illas sese manifestantes, medico-pathologicam subeunt considerationem.

SCHOL.

Excludimus itaque in præfenti a nostra tractatione illas motuum læsiones passivas, quæ organorum aut instrumentorum, partium nempe solidarum materiales læsiones, quatenus in vitiis vel conformationis, quoad magnitudinem, figuram, numerum aut situm: vel unitatis, & contiguitatis, sub titulo vulnerum, contusionum, ulcerum, rupturarum, fracturæ, cariei ossium, aut luxationum & subluxationum, consistunt, pro causa antecedente agnoscunt, quippe quæ ad chirurgiam spectant, atque sub illius tractatione occurrunt; quamobrem harum læsionum in transitu saltem meminisse sufficiat.

III.

Diætæ motuum læsiones duplici modo sese manifestant; dum a statu naturali deflectunt vel in EXCESSU vel in DEFECTU.

IV.

Excessus ille motuum, per partes solidas sese manifestans, respectu partium, quas in specie afficit, est varius, licet in se spectatus, sit unus & idem.

SCHOL.

Ita enim motus in corde atque arteriis naturalem modum atque gradum excedit atque superat, quando pulsus mutatio in excessu observatur, isque celerior, frequentior, plenior, fortior existit, id quod vel in febribus, vel aliis quoque corporis motibus exagitationis contingere solet.

Quod si vero motuum excessus in partibus reliquis solidis mollibus, & quidem magis æqualiter contingat, spasmus dicitur, qui varias inducit partium fibrosarum stricuras, eoque ipso vel humorum motum progressivum, hincque simul pendentes secretiones & excretiones hæne impedit, vel irregularem reddit, quod facile videmus in variis congestionibus, hinc inde in corpore obtingentibus.

Quando diætæ motuum exacerbationes vel unam solum aliquam partem, vel varias, vage tamen afficiunt, in scholis medicis rheumatismorum, vel

vel arthriticarum passionum titulum obtinere solent. Si autem sub hac motuum exacerbatione, violentæ, repentinæ, pertinaces motuum spasticorum reciproca exacerbationes & remissiones observantur, quæ quasi momentaneæ reciprocationis ferram movent, signum exinde convulsivum desumitur: quarum ultimus summusque gradus in Epilepsia terminatur.

V.

Defectus motuum non minus variis sese exerunt modis, ac in conspectum veniunt, prout nempe vel omnes aut plurimas, vel ad minimum principales nobilioresque, vel saltem aliquas corporis nostri partes adficiunt.

SCHOL.

Si enim cor & arteriæ motuum defectu laborant, pulsus debilitas, languor, imo cessatio inde emergit: si respectu motus tonici partium solidarum, vel in genere, vel in specie hic defectus occurrit, affectus atonia vocatur, quæ tam universaliter contingere potest in habitu corporis externo, ac sese exerit sub partium tremore, quam particulariter in uno alterove membro, aut partibus internis, ventriculo & intestinis; ubi in specie effectus hujus atoniæ sub flatulentia nimia, nec non sub diarrhœis ferosis in conspectum venit.

Quod si vero hic motuum defectus temporarius, respectu omnium motuum vitalium simul, in consensum quoque tractis voluntariis, occurrit, pro diversitate gradus, tam impetus, quam durationis, exinde emergunt atque nascuntur, lipothymia, syncopes, apoplexiæ; quod si partes aliquas certas, non autem totum corpus adficiat, hemiplegiam, paralyfin, aut paresin constituit. Si tandem omnium motuum in universum defectus simultaneus atque continuus occurrit, hæc motuum plenaria cessatio mortis titulum obtinet.

His ita breviter præmissis transitum nunc facimus ad pathologiæ partem alteram, in qua jactis pathologiæ generalis fundamentis necessariis, specialiozem de causis morborum singulorum specialibus, doctrinam suppeditabimus.

PATHO-